

STORTINGET

Innst. 87 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:12 S (2018–2019)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken om mennesker fremfor markeder i barnevernet

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I representantforslaget fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for trygghet og forutsigbarhet for barn i barnevernet ved å avvikle og erstatte anbudskonkurranse og enkeltkjøp av institusjonsplasser gjennom anbud med kompetanse- og kvalitetsbaserte kontrakter som utvidet egenregi eller andre langsiktige og stabile kontraktsformer, og at ideelle aktører får fortrinnsrett fremfor kommersielle aktører, frem til kommersielle aktører er ute av barnevernstjenestene.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer av lovverket for barnevern for å sikre at offentlige tilskudd i sin helhet kommer barnevernsbarna til gode, og at disse pengene ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, skal ha lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.»

Det vises til representantforslaget for nærmere begrunnelse fra forslagsstillerne.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, mener at en trygg og god omsorg er grunnleggende i oppveksten. Når omsorgspersoner ikke er i stand til å ivareta barn, trenger vi et barnevern som gir stabilitet, forutsigbarhet og trygghet. Utsatte barn og unge skal få nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Komiteen er opptatt av at kvaliteten på barnevernstilbud og innholdet i tjenestetilbudet må sikre rettsikkerheten til barn, og at familier blir ivaretatt på en trygg måte. Kvalitetskravene er forankret i barnevernloven og regulert i forskrift.

Komiteen mener at det offentlige har ansvar for og skal ha ansvar for barnevernet i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at i dag er både stat og kommune avhengige av at det offentlige tilbudet suppleres av private ideelle og kommersielle leverandører. Flertallet merker seg at Barne- og likestillingsdepartementet i forbindelse med barnevernsreformen, jf. Prop. 73 L (2016–2017), peker på at det er behov for å vurdere rammene for bruk av private aktører i barnevernet, og at departementet legger til grunn at tydelige rammer for private aktører skal være på plass før den

nye ansvarsdelingen med økt kommunalt ansvar i barnevernet trer i kraft. Flertallet merker seg videre at det er flere pågående prosesser når det gjelder bruken av private ideelle og kommersielle leverandører.

Flertallet har behandlet forslag om avvikling av private institusjoner tidligere. Flertallet vil påpeke at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Innst. 43 S (2017–2018) vedtok å nedsette et offentlig utvalg som skal kartlegge pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er enige med forslagsstillerne i at fellesskapets penger skal brukes på fellesskapets barn, og at ideelle ikke-profittiltak spiller en viktig rolle i utformingen av framtidens barnevern.

Disse medlemmer viser til representantforslaget om et offentlig og ideelt drevet barnevern, Dokument 8:161 S (2017–2018), jf. Innst. 303 S (2017–2018), der Arbeiderpartiet fremmet følgende forslag:

«1. Stortinget ber regjeringen sikre at barnevernsinstitusjoner drives av det offentlige og ideelle aktører, og legge frem en plan for gradvis opptrapping av offentlig og ideelt eierskap og drift av institusjonsplasser i barnevernet.

2. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommersielle aktører kan fases ut av øvrige deler av barnevernet, slik at hele barnevernet drives i offentlig og ideell regi.»

Disse medlemmer viser videre til at Stortingets flertall fattet følgende vedtak ved behandling av representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringen sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres.»

Disse medlemmer viser videre til arbeidet med å kartlegge pengestrømmen i offentlig finansierte velferdstjenester, som også omfatter barnevern, og til at kvalitets- og kompetansekrav skal legges til grunn ved utvikling og kjøp av institusjonsplasser uavhengig av anskaffelsesmetode. Ethvert barn og deres familier skal, i tråd med lovverket, ha den omsorg, behandling eller oppfølging deres individuelle behov tilsier.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er enige med uttalelsen til Landsforeningen for barnevernsbarn, som i sitt høringssvar til komiteen skriver:

«Det er ikke stabilt eller forutsigbart at hjemmet vårt er styrt av konkurranse.»

Praksisen regjeringen har lagt opp til ved utstrakt bruk av kommersielle aktører er ikke særlig forutsigbar og heller ikke en fornuftig bruk av penger. Dette kan føre til en negativ kvalitetsutvikling, fordi det kan bety at kvaliteten blir en forretningshemmelighet som ikke deles med andre. Det er ikke til barnas beste og strider mot den tradisjon for kvalitetsutvikling som har vært normen mellom ideelle og offentlige tiltak. Disse medlemmer viser også til at Ideelt barnevernsforum under høringen understreket at anbud forutsetter en konkurranse, noe som virker negativt for samarbeid på tvers. Godt utviklingsarbeid vil bli «forretningshemmeligheter» som kan utgjøre fortrinn og sikre seier i neste anbudsrunde.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at barnevernet er til for å gi omsorg og beskyttelse til noen av de mest sårbare barna i samfunnet. Barn som er utsatt for vold, overgrep, omsorgssvikt eller andre vonde opplevelser, må møtes med et tilbud preget av stabilitet, forutsigbarhet, faglighet og trygghet.

Disse medlemmer viser til at markedstenkning med konkurranseutsetting og anbudsordninger i barnevernet skaper uro og mangel på forutsigbarhet for barn og unge og for dem som skal drive tiltakene. Stabilitet og kontinuitet trues i virksomheter som har som mål å skape akkurat det.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at tradisjonelle anbudskonkurranser oftest avgjøres av kortsiktige økonomiske kriterier. Å sette mennesker ut på anbud viser at økonomi er et styrende premiss. Dagens ordning med anbud kan føre til kortvarige omsorgstiltak og stadige flyttinger, og det kan svekke barn og unges mulighet for trygghet, stabilitet og medvirkning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at anbudsutsetting også kan føre til at personvernet og taushetsplikten svekkes ved at detaljert informasjon om enkeltpersoner offentliggjøres gjennom anbudsutlysningen. Dette medlem viser til at barn i mange tilfeller faktisk settes ut på anbud, blant annet ved bruk av anbud på enkeltkjøp av institusjonsplass.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, er opptatt av at barn som er utsatt for vold og overgrep, skal møte et tjenestetilbud som er preget av trygghet, faglighet og stabilitet. Flertallet reagerer på begrepet «å sette mennesker ut på anbud». Det er tjenester som settes ut på anbud, ikke mennesker. Flertallet mener

at påstanden blir retorisk og ideologisk og er med på å bekrefte at en ikke ønsker kommersielle tjenestetilbydere. Flertallet mener at det viktigste er at barn får nødvendig hjelp til rett tid. I dag står private aktører for over halvparten av institusjonstilbudet i barnevernet i Norge, en tjeneste som leveres i godt samarbeid med det offentlige. Flertallet savner dokumentasjon på at dagens ordning med anbud fører til kortvarige omsorgstiltak og stadige flyttinger. Flertallet mener at et godt og differensiert tilbud kan oppnås ved avtaler med det ideelle og det private. Valg av riktig tjenesteleverandør sikres ved å utlyse anbud. I Bufetats konkurranser stilles et absolutt krav til kvalitet, og det legges vekt på faktorer som bemanning, kompetanse hos de ansatte og pris.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de ideelle aktørene som gjennom mange år har gitt verdifulle bidrag til barnevernssektoren, opplever å bli utkonkurrert og skviset av kommersielle aktører, slik som Ideelt barnevernsforum understreket i sitt høringsinnspill til komiteen. Mens det for bare ti år siden fantes en rekke små tilbydere, er det nå utenlandske eiere som dominerer markedet. Det går ut over mangfoldet i tjenesten. De ideelle aktørene melder også at det tidligere gode samarbeidet med offentlige aktører har blitt erstattet av konkurranse. Konkurranse- og markedslogikken som preger deler av barnevernssektoren, virker negativt på samarbeidet på tvers av velferdstjenestene og på barnevernets behov for kompetanseheving, sterke fagmiljøer og metodeutvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen i 2015 inngikk en samarbeidsavtale med ideelle leverandører om leveranser av helse- og sosialtjenester. Den nye avtalen innebærer at de enkelte tjenestesektorene i staten har ansvaret for å videreutvikle og oppdatere generelle kvalitetskriterier for sine sektorer. Videre viser flertallet til at Stortinget har vedtatt at andelen ideelle på institusjonsområdet skal økes til 40 pst., uten at andelen offentlige institusjonsplasser reduseres, jf. Innst. 303 S (2017–2018), og at statsrådets brev av 5. november 2018 opplyser om at departementet følger opp dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Fagforbundets og FOs høringsinnspill om at anbudsordninger og konkurranseutsetting også rammer de ansattes lønnsforhold og muligheten for å gjøre en best mulig jobb for og med barn og unge. Uforutsigbarheten gir usikre ansettelsesforhold, variabelt lønnsnivå

og slitasje. Det kan gjøre det vanskelig å rekruttere og beholde godt kvalifiserte medarbeidere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de kommersielle selskapenes profitt i stor grad stammer fra at de har lønns- og pensjonskostnader som er lavere enn i offentlige institusjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at kommersialiseringen av barnevernet har gått langt. Disse medlemmer viser til at 60 pst. av de private barnevernstjenestene er kommersielle, og fire av de fem store kommersielle barnevernsselskapene er kontrollert av internasjonale oppkjøpsfond registrert i skatteparadis. Samtidig har det statlige barnevernet økt sine innkjøp fra private leverandører med 40–50 pst. i løpet av de siste fire–fem årene.

Disse medlemmer viser til at EFTAs overvåkingsorgan ESA i 2017 slo fast at det er lovlig etter konkurransereglene i EØS-avtalen å utelukke kommersielle aktører fra helse- og sosialtjenester, inkludert barnevern, blant annet fordi disse tjenestene innebærer offentlig myndighetsutøvelse. Det ble også avklart i 2011 at norske myndigheter har et lovlig handlingsrom for å sette en stopper for kommersielle og kortsiktige anbud. Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA), som er en del av Konkurransetilsynet, kom med en avgjørelse om at enkeltkjøp av institusjonsplasser innenfor barnevernet ikke behøver å legges ut på anbud. Barn trenger ikke å være på anbud i barnevernet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mener private institusjoner utgjør en viktig del av det statlige barnevernet, blant annet fordi de tilbyr differensierte tilbud til barn og unge som trenger institusjonsopphold. Flertallet vil fremheve at kvalitet på tjenesten skal være den samme uavhengig av tilbyder, og at kravene er forankret i barnevernloven og regulert i forskrift.

Stortinget vedtok ved behandlingen av Innst. 43 S (2017–2018) at regjeringen skal vurdere hvordan det kan sikres at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstjenester, har lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på lik linje med det som gjelder i den offentlige virksomheten. Statsrådets brev av 5. november 2018 opplyser om at dette vedtaket følges opp, og at det nå pågår en ekstern utredning som skal se på lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår i offentlige og private barnevernsvirksomheter. Problemstillingene vurderes også av et utvalg nedsatt av Nærings- og fiskeridepartementet. Videre mener flertallet at de forslagene som Sosialistisk Venstreparti fremmer i representantforslaget,

ikke er konsekvensutredet og kan ha utilsiktede og negative konsekvenser for barnevernets mulighet til å gi tilpassede tilbud til barn som trenger det.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for trygghet og forutsigbarhet for barn i barnevernet ved å avvikle og erstatte anbudskonkurranse og enkeltkjøp av institusjonsplasser gjennom anbud med kompetanse- og kvalitetsbaserte kontrakter som utvidet egenregi eller andre langsiktige og stabile kontraktsformer, og at ideelle aktører får fortrinnsrett fremfor kommersielle aktører, frem til kommersielle aktører er ute av barnevernstjenestene.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer av lovverket for barnevern for å sikre at offentlige tilskudd i sin helhet kommer barnevernsbarna til gode, og at disse pengene ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, skal ha lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.»

Disse medlemmer mener at lovverket for barnevern må sikre at offentlige tilskudd utelukkende kommer barna til gode, og at disse pengene ikke blir for tjeneste for kommersielle barnevernsaktører.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren og sikre private ideelle virksomheter langsiktige avtaler med det offentlige.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, skal

ha lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren og sikre private ideelle virksomheter langsiktige avtaler med det offentlige.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for trygghet og forutsigbarhet for barn i barnevernet ved å avvikle og erstatte anbudskonkurranse og enkeltkjøp av institusjonsplasser gjennom anbud med kompetanse- og kvalitetsbaserte kontrakter som utvidet egenregi eller andre langsiktige og stabile kontraktsformer, og at ideelle aktører får fortrinnsrett fremfor kommersielle aktører, frem til kommersielle aktører er ute av barnevernstjenestene.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer av lovverket for barnevern for å sikre at offentlige tilskudd i sin helhet kommer barnevernsbarna til gode, og at disse pengene ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:12 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken om mennesker fremfor markeder i barnevernet – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 30. november 2018

Kristin Ørmen Johnsen

leder og ordfører

VEDLEGG**Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråd Linda C. Hofstad Helleland til familie- og kulturkomiteen, datert 5. november 2018****Svarbrev dokument 8:12 S (2018-2019) om mennesker fremfor markeder i barnevernet**

Jeg viser til forslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken om mennesker fremfor markeder i barnevernet. Forslaget ble 19. oktober oversendt Barne- og likestillingsdepartementet for vurdering.

Det viktigste for regjeringen er kvaliteten på og innholdet i barnevernets tjenestetilbud, at barn og unge får rett tilbud til rett tid og at rettssikkerheten til barn og familier blir ivaretatt på en god måte. For oss er det ikke viktigst hvem som står for driften, men at barna får det beste tilbudet. Brukt på en riktig måte, der det tas hensyn til de særtrekk og kjennetegn som gjelder for barnevernstjenester, vil bruk av private aktører kunne gi gevinster i form av bedre kvalitet og lavere kostnader.

Målet er å legge til rette for et mangfold av tilbud for å sikre høy kvalitet, valgfrihet og tilpasning til det enkelte barns behov. Bruk av private aktører og markeder er hjelpemidler for å få til dette. De kommersielle aktørene er viktige bidragsytere i store deler av barnevernet. Der som de fases ut, slik forslagsstillerne legger opp til, vil det ha stor innvirkning for barnevernets mulighet til å utføre sitt samfunnsoppdrag. En utfasing av kommersielle aktører vil gi risiko for at tilbudet til barna blir dårligere og at kostnadene for det offentlige vil øke. Derfor mener jeg at representantforslaget ikke vil være til det beste for barn som trenger hjelp fra barnevernet.

Både staten og et stort flertall av kommunene er i dag avhengige av at det offentlige tilbudet suppleres av private leverandører, herunder også de kommersielle leverandørene. Samtidig er det åpenbart at det offentlige har, og skal ha, ansvaret for barnevernet i Norge. Derfor må det offentlige også ha full kontroll over virksomheten til de private. Vi må være trygge på at kvaliteten på tilbudet er godt, at ressursbruken er effektiv og at rettssikkerheten er ivaretatt. Kvaliteten i tilbudet som gis det enkelte barn skal være uavhengig av eierskap, slik at alle som trenger det skal få et likeverdig tilbud, uavhengig av hvem som leverer tjenesten.

Departementet har i forbindelse med barnevernsreformen pekt på at det er behov for å vurdere rammene for bruk av private aktører i barnevernet, se nærmere omtale i Prop. 73 L (2016-2017). Departementet legger til grunn at tydeligere rammer for private aktører skal være på plass før den nye ansvarsdelingen med økt kommunalt ansvar i barnevernet trer i kraft, og har flere pågående prosesser knyttet til innretningen av bruken

av private. Jeg kommer tilbake til disse i omtalen av de enkelte delene av representantforslagene.

De tre delene av representantforslaget omtales hver for seg under.

Forslag 1: *"Stortinget ber regjeringen sørge for trygghet og forutsigbarhet for barn i barnevernet ved å utvikle og erstatte anbudskonkurranse og enkeltkjøp av institusjonsplasser gjennom anbud med kompetanse og kvalitetsbaserte kontrakter som utvidet egenregi eller andre langsiktige og stabile kontraktsformer, og at ideelle aktører får fortrinnsrett fremfor kommersielle aktører, frem til kommersielle aktører er ute av barnevernstjenestene".*

Representanter fra Sosialistisk Venstreparti har fremmet dette delforslaget flere ganger, senest i Dokument 8:19 S (2017-2018), jf. Innst. 43 S (2017-2018).

Videre fremmet representanter for Arbeiderpartiet i mars 2018 i Dokument 8:161 S (2017-2018) et forslag om å sikre at barnevernsinstitusjoner drives av det offentlige og ideelle aktører. Behandlingen i Stortinget resulterte i et vedtak om at andelen ideelle på institusjonsområdet skal økes til 40 prosent innen 2025, uten at andelen offentlige institusjonsplasser reduseres, jf. vedtak 762 (2017-2018). Dette arbeidet er regjeringen i gang med, og mitt departement vurderer hvordan vedtaket kan følges opp på best mulig måte.

Jeg mener at konkurranse er den beste måten å oppnå et godt og differensiert tilbud til utsatte barn på. Anbudskonkurranser bidrar til at den som bestiller kan sammenligne aktører og dermed oppnå ønsket kvalitet til en hensiktsmessig pris. Dette bidrar igjen til en effektiv bruk av samfunnets ressurser, slik at vi kan hjelpe flere barn. I Bufetats konkurranser stilles det absolutte krav til kvalitet, og det legges vekt på faktorer som bemanningsfaktor og kompetanse, i tillegg til pris.

Mange ideelle virksomheter har lang erfaring med institusjonsarbeid, og har gode muligheter for å stille sterkt i en konkurranse. I 2015 inngikk regjeringen også en samarbeidsavtale med ideelle leverandører om leveranser av helse- og sosialtjenester. Den nye avtalen innebærer at de enkelte tjenestesektorene i staten skal videreutvikle kvalitetskriterier innenfor sine sektorer. Oppfølging av avtalen skjer blant annet gjennom en tiltaksplan for å bedre de ideelle tjenesteleverandørenes rammebetingelser. KS er også part i den utvidede samarbeidsavtalen. Jeg mener dette bidrar til å styrke de ideelle, også innen barnevernet.

Stortinget behandlet i juni 2017 forslag til endringer i barnevernloven knyttet til ansvarsdelingen mellom stat og kommune.¹ I proposisjonen ble det varslet at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer som gir kommunene økt valgfrihet når barn har behov for opphold i en barnevernsinstitusjon. En innsnevring av institusjonstilbudet til kun å omfatte Bufetats institusjoner, ideelle institusjoner eller utførelse i utvidet egenregi, vil kunne gi kapasitetsutfordringer og redusere utvalget av tilbydere som kommunene skal kunne velge fra når de skal finne et institusjonstilbud best tilpasset det enkelte barns behov. Dette kan medføre et dårligere tilbud til barna. Når det gjelder lengden på kontraktene, bør denne vurderes ved innretning av den enkelte anbudsrunde. I fastsettingen av løpetiden på kontrakten vil hensynet til forutsigbarhet og stabilitet for barna og leverandørene måtte veies opp mot hensynet til at vi til enhver tid ønsker å utfordre leverandørene til å levere god kvalitet til riktig pris. Dette er vurderinger jeg mener Bufetat bør gjøre, fordi etaten kjenner behovene best.

Selv om andelen oppholdsdager i ideelle institusjoner har økt med om lag 5 prosentpoeng de siste 10 årene, utgjør kommersielle institusjoner nesten en tredjedel av Bufetats tilbud av institusjonsplasser. Gjennomføring av representantforslaget vil dermed kreve en stor omstilling, som vil ha omfattende konsekvenser for barn og unge med behov for barnevernstiltak, samt for ansatte i og eiere av virksomheter som tilbyr institusjonsplasser. Usikkerheten som vil oppstå hos de kommersielle leverandørene og deres ansatte, kan gi risiko for at de ikke klarer å opprettholde et tilbud av tilstrekkelig kvalitet. I tillegg vil forslaget ha betydelige økonomiske konsekvenser for staten. Utgiftene vil øke både permanent og i en overgangsperiode.

I bakgrunnen for forslaget viser representantene til hensyn som stabilitet, kontinuitet og trygghet. Som det fremgår over vil ikke dette representantforslaget bidra til dette, snarere tvert imot. Det er betydelig usikkerhet knyttet til konsekvensene av forslaget, og jeg mener at det er høy risiko for at de for barn og unge vil bli negative. Når det allerede foreligger et vedtak om å øke andelen ideelle til 40 prosent innen 2025, uten at forslaget var konsekvensutredet, stiller jeg spørsmål ved forsvarligheten i forslaget som nå foreligger.

Forslag 2: "Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer av lovverket for barnevern for å sikre at offentlige tilskudd i sin helhet kommer barnevernsbarna til gode, og at disse pengene ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører".

1. Prop. 73 L (2016-2017), Innst. 354 L (2016-2017), Lovvedtak 102 (2016-2017)

Representanter fra Sosialistisk Venstreparti har fremmet dette delforslaget flere ganger, senest i Dokument 8:19 S (2017-2018), jf. Innst. 43 S (2017-2018). Komiteen anbefalte i innstillingen at regjeringen skulle sette ned et offentlig utvalg som kartlegger pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester. Behandlingen i Stortinget resulterte i vedtak 182: "Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg som skal kartlegge pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester, herunder handel mellom nærstående, bruk av skatteparadis, tynnkapitalisering og utbytte. Utvalget skal foreslå løsninger som kan sørge for at offentlige midler i størst mulig grad går til produksjon av faktisk velferd, og hvordan uønsket skattetilpasning i selskap som i all hovedsak er finansiert av offentlige midler, kan hindres".

Regjeringen er godt i gang med dette arbeidet. Nærings- og fiskeridepartementet har nedsatt et offentlig utvalg, og mandatet for utvalget er vedtatt. Barne- og likestillingsdepartementet deltar i utvalgets sekretariat.

Utsatte barn og unge skal få nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Det stilles omfattende og absolutte krav til kvalitet, for å sikre et forsvarlig tjenestetilbud. Kravene til kvalitet baseres på beste tilgjengelig kunnskap om hva som er godt barnevern. Kvalitetskravene er forankret i barnevernloven, og nærmere regulert i forskrift. Kravene gjelder for alle institusjoner, uavhengig av hvem som er tilbyder.

Bufetat skal sørge for at alle barn som har behov for det, får et forsvarlig institusjonstilbud. Dette gjør etaten ved å etablere og drifte barnevernsinstitusjoner samt kjøpe institusjonsplasser fra private leverandører ved behov. Nærmere 60 prosent av oppholdsdagene på institusjon ble i 2017 levert av private aktører, over halvparten av disse av kommersielle aktører. De private institusjonene utgjør en viktig del av det statlige barnevernets gode og differensierte tilbud til barn og unge som trenger institusjonsopphold. Jeg ser det ikke som et problem at kommersielle aktører har en rimelig avkastning på å levere tjenester som det offentlige har behov for.

Vi skal ikke betale mer for tjenester og tiltak enn nødvendig. Derfor anskaffes private institusjonsplasser gjennom konkurranse, slik det også ble gjort av den rødgrønne regjeringen. Barnevernstjenester skal leveres effektivt og med riktig kvalitet. Kravene til kvalitet er fastsatt i konkurransegrunnlaget, og tjenestene skal tilfredsstillende de samme krav til innhold, kvalitet og kompetanse som de tjenester Bufetat utfører selv. I tillegg må leverandørene levere forventet kostnadsoversikt ved inngåelse av avtaler. Bufdir har etablert rutiner for oppfølging av den enkelte plassering som gir grunnlaget for å vurdere både hva som leveres til det enkelte barn og at betalingen er i tråd med leveransen.

Bufdir inngikk nye avtaler med leverandørene om kjøp av institusjonsplasser i 2016. Til forskjell fra de kontraktene som da løp ut, er de nye rammeavtalene ty-

deligere på hva som skal leveres til hvert enkelt barn, og prisstrukturen er enklere.

Selv om det er gevinster ved bruk av private leverandører, både de kommersielle og de ideelle, varslet departementet i Prop. 73 L (2016-2017) Stortinget om at det er behov for å vurdere rammene for bruk av private, slik at vi er sikre på at aktørene brukes på en god måte. Jeg har derfor satt i gang en helhetlig gjennomgang av rammene for det private barnevernet, der hensikten er å sørge for riktig bruk av disse aktørene, effektiv ressursbruk og at barna og familienes rettsikkerhet blir godt nok ivaretatt. Dette arbeidet inkluderer institusjonsområdet, og kan resultere i justeringer i de juridiske og økonomiske rammene. Jeg legger til grunn at rammene skal være på plass før kommunene gis økt ansvar i barnevernet. I brev av 20. oktober 2017 til Bufdir har departementet også redegjort i detalj for kommunenes adgang til å bruke private aktører i barnevernet, og hvordan slik bruk skal innrettes.

Jeg ønsker ikke å forskuttere utfallet av de foran nevnte arbeidene. Det er viktig at det ikke fattes beslutninger som kan ha stor betydning for markedet og dermed for tilbudet til barna, uten at eventuelle endringer er godt utredet. Jeg ønsker imidlertid velkommen en diskusjon om hvordan kommuner, staten og private aktører sammen kan jobbe for at tilbudet til barn og unge i barnevernet blir best mulig, og hvordan vi får mest mulig ut av midlene vi bevilger til barnevernet.

Forslag 3: "Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, skal ha lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak".

Ingen private aktører mottar i dag tilskudd fra Bufetat til drift av barnevernstiltak. Alle økonomiske overføringer til drift av barnevernstiltak skjer gjennom kjøp av tjenester. Jeg legger til grunn at forslaget fra representantene også er ment å omfatte leveranser slik de er organisert i dag.

Alle kontrakter inneholder en klausul om krav til lønns- og arbeidsvilkår. Kravet gjelder for alle leverandører og underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, og innebærer at de skal ha lønns- og arbeidsvilkår som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtale for bransjen.

Tjenester kjøpt av private aktører, skal være forsvarlige og ha god kvalitet. Private institusjoner er underlagt de samme kvalitetskravene som statlige institusjoner, dels ved at de er godkjent i henhold til kvalitetsforskriften og dels gjennom spesifikke kvalitetskrav som fremkommer av kontrakten.¹ Leverandører må også gjennom en omfattende godkjenningssystem, der skatte-

og avgiftsinnbetaling, lønns- og arbeidsvilkår og kompetanse hos ansatte må dokumenteres. Ordningen sikrer at krav til forsvarlig bemanning er ivaretatt og at leverandørene har lønns- og arbeidsvilkår i tråd med landsomfattende tariffavtale, slik at staten ved kjøp av tjenester ikke bidrar til sosial dumping.

Det er i dag krav til lønns- og arbeidsvilkår i henhold til landsomfattende tariff. Sammen med godkjenningssystemet bidrar dette til forsvarlig bemanning i institusjonene. Dersom Bufetat ved kjøp av tjenester skulle stille krav til lønns- og arbeidsvilkår ut over det som partene i arbeidslivet har kommet frem til gjennom landsomfattende tariffavtaler, vil det medføre betydelige merkostnader for Bufetat. Dette skyldes blant annet at private leverandører vil kunne få økte utgifter ved bruk av lange turnuser i henhold til medleverforskriften². Jeg mener dette ikke vil være en god prioritering av samfunnets og barnevernets ressurser. Dersom vi gjør det vanskeligere for leverandørene å benytte lange turnuser, vil dette også kunne gå utover tilbudet til barn og unge i tiltakene. Undersøkelser har vist at barn og unge som bor i institusjoner med medlevertturnus har positive erfaringer med det, blant annet fordi de ansatte jobber lengre vakter og det dermed blir færre voksne å forholde seg til for barna.³

Representanter fra Sosialistisk Venstreparti har fremmet dette delforslaget tidligere, senest i Dokument 8:19 S (2017-2018), jf. Innst. 43 S (2017-2018). Behandlingen i Stortinget resulterte i vedtak 181, "Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan det kan sikres at aktører som mottar offentlige tilskudd for drift av barnevernstjenester, har lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med det som gjelder i offentlige virksomheter". Dette vedtaket følges opp av Barne- og likestillingsdepartementet, og det pågår nå en ekstern utredning som skal se på lønns-, arbeids- og pensjonsvilkårene i offentlige og private barnevernsvirksomheter. Problemstillingene vurderes også av utvalget nedsatt av Nærings- og fiskeridepartementet, omtalt over. Barne- og likestillingsdepartementet har meddelt Stortinget om dette i Prop. 1 S (2018-2019).

Jeg mener at departementet har tatt tak i utfordringene som finnes ved bruk av private aktører i barnevernet, både ved å innhente ny kunnskap og nye vurderinger, presisere gjeldende rett og ved å igangsette en utredning av fremtidige rammene for bruk av private i barnevernet. Dette arbeidet bør gjennomføres uten at det nå fattes vedtak som ikke er konsekvensutredet. Forslagene er beheftet med betydelig risiko, og kan ha utilsiktede, negative konsekvenser for barnevernets muligheter til å gi et tilbud tilpasset barns behov.

1. Forskrift om krav til kvalitet og internkontroll i barneverninstitusjoner av 10 juni 2008 nr. 580.

2. Midlertidig forskrift 24. juni 2005 nr. 686 om arbeidstid i institusjoner som har medlevertordning.
3. Fafo (2015). *Arbeidstid i barneverninstitusjoner. Praktisering og regulering*. Fafo-rapport 2015:01

